

Den Erbaren HUY S-HOUDER.

Onderwijfende, hoe men heylfame Medicijnen voor
de gebreken der Beesten bereyden sal.

Van de Genees-middelen voor de gebreken der Paerden.

Voor Oogen der Paerden, daer in gesla-
gen of gesteken is.

Hier toe sal men het Oogh met
warme Wijn wassen / ende met
vers Hoender - vet besmeeren /
ende daer na krupm van Witte-
broot met Wijn tot een papken gemaect
opleggen / ende de Hoofst-ader openen.

Voor groote Hoofst-pijn der Paerden.

De ken-teekenen hier van zijn / wan-
neer veel water upt het Hoofst druypt / de
Ooren slap hangen / en de Hals en
't Hoofst zwaer en nederhangend is. Hier
tegen sal men het volgende gebzupcken :
Neemt kleyn gesnede Juffrou-merck, La-
tou en versch gesneden Stro / menght dit
onder het voeder.

Voor verkoutheyt der Paerden.

Als een Paert verkout is / sal men het
op een warme plaetse stallen / en wel
warm toe decken / en dan soo geeft hem
Fenegriek-zaet onder sijn kroon te eeten /
en lauwe Soete-melck te dzincken.

Voor de Vijver der Paerden.

De ken-teekenen hier van zijn / dat
het Paert seer zweet / ja al stondt het
stille / en komen sy te leggen / soo zijn sy
seer in perijckel van te sterben. Om dit
te helpen / soo wijst en strijckt het Paerts
knaecke-been / en doet het ader-laten on-
derwaerts de Ooren / en opent met een
Vlijm de hardighepdt / die gelijk een
witte zenuwe is / in de lenghte / treckt'er

dit wit vleesch upt / en strijckt daer Sout
in / en leght'er dese pap op : Neemt Parsf
drie loot / Garste-meel ses loot / koockt
dit in roode Wijn tot een pap / en verbint
het vorders met wiecken in water / Olie/
en Sout nat gemaect.

Voor schellen en vliessen der Oogen.

Neemt sap van Hondts-draf, van stin-
kende Gouwe, Wijn van elckx even veel/
en doet dit in de Oogen : of gebzupcht
Sal-armoniac met Honingh vermenght.

Voor pijn en swellinge in de Keel der
Paerden.

Neemt ouden Oly twee pont / Wijn een
palf pint / Parey-bollen, Vijgen van elckx
negen / weecht dit te samen en zied het
een reys of twee op / dooz-gezwongen zijn-
de / doet'er by Salpeter en Sout soo veel
genoegh is / en giet hier van een half pint
seffens in de Hals van 't Paert.

Om Paerden te helpen van de Tant-stoel.

Alle het Tandt-vleesch dat gezwollen
is / sal men met een Vlijm op-snijden / te
weten drie of vier gaten daer in makende /
en laet het wel bloeden ende daer na met
Wijn-azijn wrijven.

Om Paerden te genesen die van binnen
gequetst zijn.

Neemt een Hondt, bilt hem en doet
het ingetwant wech / en zied hem in een
ketel met veel waters / en geeft dit water
te dzincken.

Voor

Voor bloet-piffen.

Neemt Bloem van Carwen-meel / en warme Soete-melck / geeft dit te dinc-ken.

Indien het Paert niet stallen kan.

Neemt een pint Wijn / wit van tien Eperen / ghestooten Loock, geeft dit te dinccken: of neemt alleen sap van roode Kool met Wijn vermengt.

Voor 't geswollen Gemacht.

Neemt Bloem van Carwen-meel / Wijn-moer / Verckens-reusel / menght dit te samen / en besmeert het Gemacht daer mede.

Voor een dempigh Paert.

Neemt Galiga, Gember, Kruydt-nagelen, Comijn-zaet, Venckel-zaedt van elckx een loot / twee Eperen / Safferaen twintigh greyn / menght dit met een half pintje Wijn / giet dit in de Hals / het Hoofst lange tijdt om hoogh houdende.

Voor Hoest en Kuchen der Paerden.

Neemt Fenegriek, Lijn-zaet van elckx een vierendeel / Soet-hout, Gomme-dragant, Wieroock, Suycker, Linsen van elck twee loot / stoot dit tot een grof poe- per / en menght het onder het Voeder / of koocht een handt vol hier van in water en geeft het te dinccken.

Voor verlooren Eetens-luft.

Als dan sal men de Mondt met Azijn en Sout wel wasschen en schoon maken.

Voor de gequetste of seere Rugh der Paerden.

Neemt de zenuwen van een Hondt, Oester-schelpen, Hoender-dreck; dit sult ghy te samen mengen en branden tot asche / wasscht het Seer eerst met warme Azijn / en stropt 'er het gebzande poeper

op. Ende als 't Paert op den Rugh ge-quetst is / van de Zadel / legt het op met Werck in wit van Eperen nat gemaeckt / ende daer na sult ghy met Hoender-vet besmeeren.

Voor de Krappen.

Na dat het Hapz af-geschoren is / sal men het smeeren met Mostaert en Ho-ningh / daer na gebzuyckt oude schoenen tot poeper verbzant / Koper-root soo veel genoegh is / en maect met oude Verckens-reusel een salf / hier mede besrijcht 's morgens en 's avonts.

Voor de Gallen.

Neemt Kaerden, Riet, en Barnde-netels, stampt dit in een Mortier en maect het warm in een pan / en legt het heet daer op / laet dit een geheele nacht leggen / des morgens wasscht het met Pisse / ende als ghy die snijden wilt / en geopent hebbende / supght dooz een spuyte van een Dier-pijp: al het geene in de Galle is / en smeert 'er het nabolgende in: Neemt Kappoene-vet, Honingh / en Olie van Lauwerier, ghe- bzuyckt dit tot dat het genesen is / wel toe siende / dat 'er geen water aen en kome binnen de tijdt dat het open is.

Voor geswollen Beenen der Paerden.

Neemt oude gesouten Reusel / Dialthea- salf en Lijn-olie, maect hier van een salf.

Voor quade Hoorns aen der Paer- den Voeten.

Neemt Peck, Harst en Teer van elckx een half pont / Tarpentijn een vierendeel ponts / dit is goet booz quade Hoorns.

Als een Paert vernagelt is.

Moet men de Nagel uyt trecken / en tot het Bloet snijden / of tot in 't Blee schoon maken / en gesmolten Swavel daer in druppen.

Van

Van de Genees-middelen voor de gebreken der Ossen en Koeyen.

Voor de Kegel-tanden der Koeyen.

Als een Koe gebreek heeft aen de Kegel-tanden / datse haer zwellen / soo en kan dat Beest niet eeten / dan sal men hem de Mondt open doen / en snijden hem de Kegel-tanden / die gezwollen zijn / wat af / en bestrijcktse met Sout / soo vergaet dat gebreek.

Voor Geswel aen de Koeyen of Ossen.

Daer tegen sal men die in de Soren snijden / en wrijven die datse bloeden : ende soo het dan niet beteren wil / soo sal men de Staert opheffen / ende snijden daer in een vinger breekt van het lijf / en men sal haer Theriakel in geven.

Voor Buyck-pijn van Ossen en Koeyen.

De ken-tekenen zijn / dat sy gaen leggen / en staen terstont weder op / en schrabben met de boeten : dan sult ghy nemen dun Bier / en slaen daer in een hant vol Sout / dat het schuymt / en dat schuymt sal men af doen / en gieten 't haer in de keel / tot diemael toe : of geeft Theriakel met Wijn te dzycken.

Voor het Hoesten en Kuchen.

Neemt Longer-kruydt, Hysoop van elckz twee handen vol / koocht dit in Water / en geeft het in / of neemt sap van Parey met Olie van Olijven.

Een ander.

Neemt groene Byvoet vier handen vol / stoot dit kleyn / en dzyckt met Water het sap uyt / dit sal men seven dagen achter een in geven.

Voor de Koorts van Ossen en Koeyen.

De ken-tekenen hier van zijn / dat het Beest niet eeten wil / de oogen dzyppen

en staen hol in 't hooft : hier tegen sal men het Beest op stal setten / en onder het Gzag Wijngaerts-bladeren mengen / ende de Soren snijden datse bloeden.

Voor Bloet-pissen van Ossen en Koeyen.

Neemt Geers, Hennip-zaet, van elckz ses loot / Theriakel twee loot / koocht dit in twee pinten Wijn / en geeft het in : of neemt Weeghbre-sap met Olie van Olijven.

Voor Ossen of Koeyen die niet pissen kunnen.

Neemt Honingh / Olie en Wijn / t'samen gesoden / en dzye morgens vervolgens in gegeven.

Voor Sinckinge en Snotterigheyt.

De ken-tekenen hier van zijn / wanneer de Oogen loopen / en sy geen eet-lust en hebben / en de Soren laten hangen ; als dan wascht de Mondt met Thijm, gesoden in witte Wijn : of wrijft de Mondt met Looch en Sout / en wascht die daer na met Wijn.

Voor Ossen of Koeyen die feerigh zijn tusschen de Klauwen.

Hier tegen sal men Schapen - ongel smelten / en gieten dat daer soo warm op als sy het lijden konnen / en naeyen dan daer een lap om / en men sal 't oock eens of tweemaels daeghs wassen met Mangpisse / en met Teer besmeeren.

Voor verborgen Sieckte der Koeyen.

Neemt Laurier-bladen, Seven-boom, Wijnruyt, Wijngaerts-bladen van elckz een handt vol / Knofloock, Parey, Wierroock van elckz een loot / koocht dit in Wijn / en geeft het te dzycken.

Voor

Voor de gebreken van de Schapen.

Voor de Hoest van de Schapen.

Geeft haer te eeten Veldt-cypres en Agrimonie een goet deel / dese krupden zijn mede goet voor dem-pige Paerden.

Voor de Schurftheyt der Schapen.

Neemt Moer van Olie / van Wijn / afziedsel van Lupinen, van elchs soo veel genoegh is / menght dit en bestreijkt het hier mede. Hier toe dient oock het Water in holle Boeke-boomen gebonden / 't welk mede de schurftheyt van andere Beesten / als Paerden en Ossen / seer wel geneest.

Voor de Pest der Schapen.

Neemt in de Lente Salie en Malrove, drückt het sap upt en geeft hier van de Schapen 14 dagen achter een / een goede dronck / en sy sullen het volgende jaer van veel siekten en sterfte bevrijt zijn.

Voor de gebreken van Verckens.

Voor Klieren en Krop-sweeren der Verckens.

Geeft haer te eeten het krupdt van Veldt-violen ofte Penséen.

Voor Peste onder de Verckens.

De Swijn-herders van Dupts-landt geven hier tegen het krupdt van Gentiana, kleyn gekapt en onder haer voedsel gemenght.

Voor ongaefheyt of gortigheyt der Verckens.

Hier tegen is seer dienstigh het krupdt Alfs-rancken haer te eeten gegeven. Men seyt oock dat de Verckens / die upt een Trogh van Essen-hout gemaect / eeten / noyt ongantich of gortigh worden.

Voor uyt-teerende en seer magere Schapen.

Hier tegen geeft haer te eeten de vruchten of zaden van Colutea of Lombaertse Linsen, waer dooz sy vet en wel-groepent worden.

Een ander.

Neemt een handt vol Mandelen / stoot die met Wijn / en maect hier van een Melckje / en geeft dit de Schapen in; hier tegen is oock van nooden dat men haer in de Ooren snijde.

Voor Schapen die vergiftigh Kruydt gegeten hebben.

De ken-teeckenen hier van zijn / dat haer de Bupck schielijck seer komt te zwellen / dat se niet willen eeten / en dickwils neerballen: hier tegen sal men haer de aderen in de bovenste Lip openen / en haer Theriacel met Menschen-pis vermenght / in-geven.

Voor onbekende sieckte der Verckens.

Dat de Verckens ongesont zijn / wert aldus onderbonden: Men treckt upt de Neck eenige hapren / indien de selve suver zijn / is een teecken van gesontheit / maer indien sy bloedigh of met etterachtige materie besmet zijn / is 't een teecken van ongesontheit. Als dan sal men haer eeten en drincken een dagh en nacht onthouden / en daer na Water / waer in gestooten wortelen van wilde Comcomers 24 uren geweect hebben / te drincken geven / en hier dooz sullen sy veel vuylichheit quijt worden. Sommige gebruycken hier tegen de wortelen van Affodillen, onder haer spijs gemenght.

Voor de gebreken van de Geyten.

Om de Geyten en alle vier-voetige ghe-
dierte lichtelijck haer Jongen te doen
werpen.

Nemmt ghestooten zaet van Sefeli
van Marfilien, en geeft het haer
met warm Bier of Water te
dzincken.

Om te maken dat de Geyten veel
Melck geven.

De bladeren van Klim - op ofte van
Vijf-vinger-kruyd van Septen veel ge-
geeten / doet de selve seer veel Melck ge-
ven.

Voor de gebreken van de Hoenders.

Voor de Snotterigheyt en de Pip.

De Hoenders verkrijgen dit meest/
wanneer sy onsuiver Water dzin-
cken / daerom sal men letten dat
sy van schoon en klaer water versien zijn;
hier tegen sal men de Hoenders Looch in
geven / 't welck haer een bequame re-
medie is.

Een ander.

Steeckt haer een Beer door de Neus-
gaten / en licht het harde en witte vel
van haer Tongh behendelijck af / en geeft
haer in alle dagen een wepnigh Boter
met Peper vermenght.

Een ander.

Neemt Orego, of de binnenste schozffe
van de Essen-boom / weecht dit in water
en laet haer hier van geduurigh dzincken.

Een ander.

Neemt Seven-boom, Orego en Hy-
loop, leght dit op een koole vuurs / en
houdt het hoofd van de Henne ober dese
roock / en wijst de beek en neus-gaten
met Knofloock.

Voor de Buyck-loop der Hoenders.

Neemt Garsten-meel, gesmolten Was

en Wijn / vermenght dit te samen als
Deegh / en geeft een brock of twee vooz
ander koooren / hier van te eeten ; onder-
tusschen sal men haer afziedsel van Quee-
peeren dzincken laten.

Om de Luysen van de Hoenders te
verdrijven.

Hier dooz werden de Hoenders seer mas-
ger / en gaen geduurigh quijnen / hier
tegen sal men haer ingeven gestooten Co-
mijn en Staphisagrien-zaedt met Boter
vermenght / en haer dickwils wasschen
met Water en Wijn / waer in Lupinen
gesoden hebben.

Een seer expert recept voor alderhande in-
wendige gebreken der Beesten, soo wel
Paerden als Ossen en Koeyen.

Neemt Roomse Alsem, Quendel of
wilde Thijm, Betonie, Centauria, Verc-
kens-venckel, Gentiana, Bakelaer, Hol-
wortel van elckis twee loot / Myrrhen,
Wierroock van elckis een loot / witte Peper
een half loot / stoot dit tot een sijn poepet /
en vermenght het met twee pont gesmol-
ten Honingh, en geeft hier van twee loot
op een veyl in.